

Energiezorgplan 2019 - 2024
Van Dorp – CO₂ Prestatieladder

Versie 2.0

Auteurs: Van Dorp Dienstencentrum
Datum: november 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1 Inleiding.....	2
2 Energiebeleid	3
2.1 Continue verbetering	3
2.2 Doelstelling bedrijf met betrekking tot energie en milieu.....	4
3 Reductiedoelstellingen en maatregelen	5
3.1 Ambitie CO ₂ emissiereductie 2019 – 2024	5
3.2 Pijler 1 – verduurzamen van eigen panden	6
3.3 Pijler 2 – verduurzamen van de mobiliteit / wagenpark	7
3.4 Pijler 3 – verduurzamen van de operationele activiteiten	12
3.5 Samenvatting reductiedoelstellingen energiezorgplan 2019-2024.....	15
3.6 Genomen maatregelen	16
3.7 Te nemen maatregelen op hoofdlijnen	16
3.8 Eindresultaat.....	17
4 Actieplan: Energie en CO₂ reductiemaatregelen	18

1 Inleiding

In de periode 2010 – 2017 is veel bereikt op het gebied van duurzaamheid en de reductie van CO₂ emissies. De ambitie van Van Dorp Installatiebedrijven (hierna Van Dorp) reikt verder en zij kijkt vooruit naar de periode 2019 – 2024.

Naar aanleiding van significante verbeteringen en uitbreidingen in de CO₂ emissie inventaris, mede door meerdere overnames, bijvoorbeeld Van Galen Klimatechniek B.V., handboek 3.0, onze interne verbeterprogramma en externe audits bleek het noodzakelijk om het energiezorgplan van Van Dorp voor de periode 2019-2024 te actualiseren naar de huidige organisatie anno 2019. Van Dorp heeft daarom eind 2018 een review uitgevoerd op haar CO₂ reductiedoelstellingen en nieuwe maatregelen bepaald voor de organisatie. Het resultaat is verwerkt in dit nieuwe energiezorgplan.

Van Dorp streeft ernaar om als maatschappelijk betrokken onderneming op te treden en vanuit deze visie respectvol met elkaar en onze omgeving om te gaan. Al vanaf de oprichting in 1985 neemt dit gedachtegoed een voorname plaats in en heeft sindsdien steeds meer vorm gekregen. Van Dorp voelt zich verantwoordelijk voor de aarde en de volgende generatie. We willen daarom de wereld in een betere staat achterlaten dan wij die hebben ontvangen. Van Dorp noemt dit rentmeesterschap. Daarom ondersteunen we maatschappelijke initiatieven in de regio, maar ook verder weg. Hiervoor is de Van Dorp Foundation in het leven geroepen. De foundation zet zich in voor de armste mensen in de wereld, zowel ver weg in Afrika, als dichtbij in Nederland. Van Dorp besteedt 5% van haar winst aan de foundation.

Van Dorp is voortdurend actief om zich te onderscheiden door vakkennis en het aanbieden en benutten van vernieuwende technieken. Deze technieken focussen op energiebesparing en duurzaamheid. Energiebesparing is effectiever dan het groener maken van energie en zorgt voor een direct kostenvoordeel en reductie van CO₂.

De directie wil goed rentmeesterschap ook inhoud geven door samen met de medewerkers en leveranciers zorg te dragen voor het verder reduceren van de CO₂ uitstoot. Omdat de onderneming een jaarlijkse groei doorloopt, waardoor een structurele, absolute verlaging van de CO₂ emissie nog niet mogelijk is, is de CO₂ emissie per medewerker (fte) bepaald. Daarnaast wordt onder de vlag van de Van Dorp foundation ook de eigen houtplantage “Evergreen Farm” beheerd. Deze aanplant van bossen helpt Van Dorp om uiteindelijk haar totale CO₂ footprint te compenseren.

Belangrijke stappen in reductie zijn al gemaakt en realisme dwingt tot bedachtzaamheid. Van Dorp heeft de keuze gemaakt om voor de eigen organisatie zich voornamelijk te richten op mobiliteit naast verdere verduurzaming van onze eigen panden. Dit is een bewuste keuze aangezien mobiliteit verantwoordelijk is voor 63% van de eigen CO₂ emissie van Van Dorp. Richting klanten en ketenpartners zet Van Dorp in op de verduurzaming van het vastgoed bij onze klanten.

Dit plan geeft de beschrijving van de manier waarop energiemangement is geregeld binnen Van Dorp, de nieuwe doelstellingen voor de periode 2019-2024 voor scope 1, 2 en 3 gekoppeld aan de centrale ondernemingsdoelstellingen (die zijn gekwantificeerd in de OGSM methodiek) en de te nemen maatregelen met realisatiedatum, actienemers en budgettering.

2 Energiebeleid

Vanuit haar visie van Rentmeesterschap is Van Dorp zich bewust van de milieubelastende effecten van haar energieverbruik (elektriciteit, gas en brandstof) en verplicht zij zich om op structurele wijze het energieverbruik te verlagen en de energie-efficiency van haar processen te verbeteren. Zij is continu op zoek naar mogelijkheden om de milieubelasting te verminderen en de duurzame uitstraling te verbeteren.

Door het geïntegreerd toepassen van het al aanwezige integrale bedrijfszorgsysteem gebaseerd op en gecertificeerd voor de ISO9001, de ISO 14001 en de CO₂ prestatieladder niveau 5, is geborgd dat er een continue verbetercirkel is in relatie met het energiegebruik.

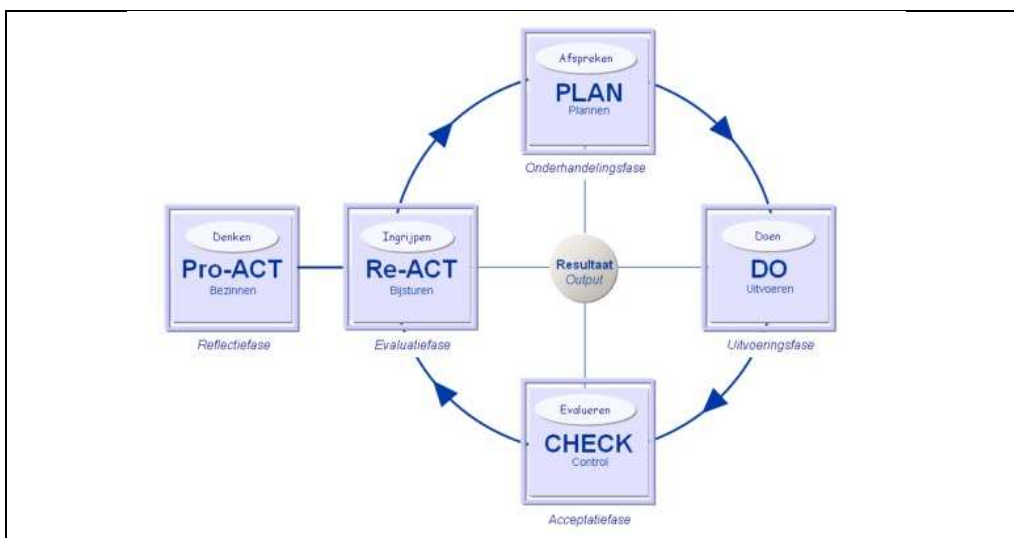
Dit betekent dat Van Dorp op periodieke basis checkt dat:

- 1) aan organisatorische en financiële voorwaarden worden voldaan
- 2) energie en CO₂ reductiemaatregelen zijn vastgesteld en medewerkers betrokken zijn bij energie en CO₂ reductiemaatregelen
- 3) verantwoordelijkheden zijn vastgelegd
- 4) er rekening gehouden wordt met relevante wettelijke eisen en regelgeving op energiegebied
- 5) energieverbruik-cijfers periodiek worden gemeten en geanalyseerd
- 6) energie prestaties worden gemonitord en geëvalueerd
- 7) CO₂ reductiedoelstellingen op systematische wijze worden nagestreefd
- 8) Doelstellingen inzake ondersteuning verduurzaming bij onze klanten wordt gerealiseerd.

2.1 Continue verbetering

De aanpak van verbetermaatregelen op energiegebied is gebaseerd op de bekende verbetercyclus van Deming (zie onderstaand figuur), zoals ook in het kwaliteitszorgsysteem wordt toegepast. Voor de organisatie brede vertaling van het beleid wordt de OGSM methodiek toegepast. Eén van de 5 centrale doelstellingen van het ondernemingsbeleid is het inzetten voor de leefomgeving. Deze doelstelling is vertaald in een MVO beleid voor de organisatie inclusief KPI's en acties. Dit energiezorgplan is, naast de verplichting vanuit de CO₂ prestatieladder, tevens het uitvoeringsplan voor realisatie van de energie- en CO₂ reductie doelstellingen zoals deze zijn verwoord in het OGSM en het milieubeleid. De voortgang wordt bewaakt door de KAM afdeling en afstemming binnen de organisatie vindt plaats in de MVO vakgroep ter voorbereiding van besluitvorming voor de directie.

Figuur 1 Deming cirkel

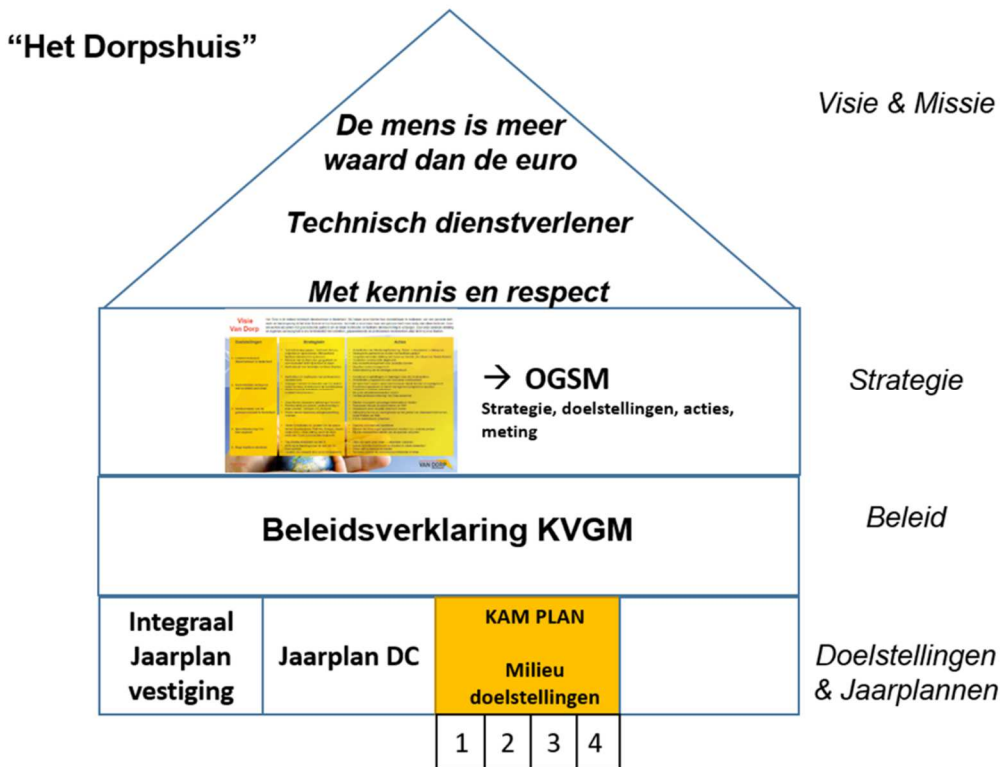
2.2 Doelstelling bedrijf met betrekking tot energie en milieu

Van Dorp is een duurzame onderneming voor mens en milieu door te investeren in duurzaam en inclusief ondernemerschap. Van Dorp heeft zich tot doel gesteld een belangrijke bijdrage te leveren aan de verbetering van de energie-efficiency van haar eigen organisatie en die van klanten. Zoals opgenomen in het OGSM wil Van Dorp hiervoor haar eigen footprint uiterlijk 2024 verlaagd hebben met 25% ten opzichte van het nieuwe referentiejaar 2018 en per jaar minimaal 2 MVO initiatieven per vestiging ontwikkelen met klanten.

Voor de uitwerking van deze (milieu- en energie)doelstellingen en het reductieplan wordt gewerkt met de volgende 4 pijlers;

- 1) Het verduurzamen van de eigen panden (verlagen van het energieverbruik)
- 2) Het verminderen van het brandstofverbruik en verkleinen van de footprint van de mobiliteit
- 3) Het verkleinen van de footprint van de operationele activiteiten met behulp van operational excellence in combinatie met de inzet van managementsystemen (bijv. F-gassen, SCIOS, BRL 6000 certificeringen)
- 4) Voldoen aan wet- & regelgeving gekoppeld met onze milieuaspecten

Pijler 4 is voor de maatregelen binnen dit plan integraal onderdeel van de 1^e drie pijlers. De structuur van ons milieu- en energiebeleid is vormgegeven in onderstaande visualisatie “Het Dorpshuis”:

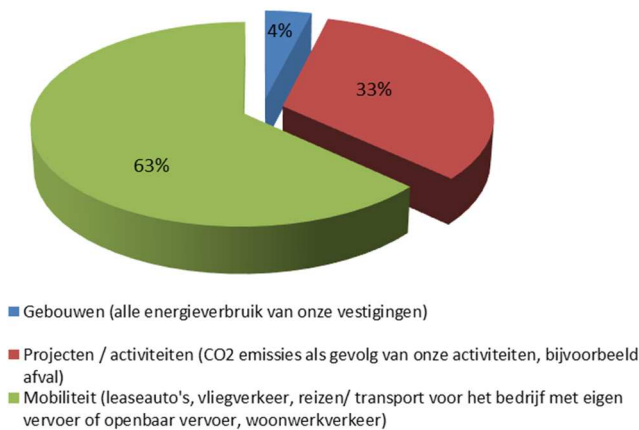

3 Reductiedoelstellingen en maatregelen

3.1 Ambitie CO₂ emissiereductie 2019 – 2024

Belangrijke stappen in reductie zijn in de periode 2010-2017 gemaakt, maar sterke groei van Van Dorp, verbeterd en uitgebreider inzicht in de energiestromen, zowel eigen als in de keten, en realisme in relatie tot de bedrijfsdoelstellingen dwingt tot bedachtzaamheid en herbezinning op de doelstellingen. Er wordt continu meer inspanning gevraagd voor het realiseren van reductie.

Verdeling 2018

Voor de eigen organisatie is de eerste prioriteit vooral gericht op mobiliteit. Dit is een bewuste keuze aangezien mobiliteit verantwoordelijk is voor 63% van de CO₂ emissie van Van Dorp. Daarnaast wordt ingezet op het verlagen van de CO₂ emissies van klantinstallaties door duurzame ontwerpen. En we verduurzamen onze eigen panden.

Mobiliteit bestaat uit:

- Het brandstofverbruik van het eigen wagenpark
- Zakelijk verkeer met privé auto en/of openbaar vervoer
- Woon werkverkeer
- Vliegverkeer

Tot 2017 was de totale reductiedoelstelling voor de periode 2010 – 2020 vastgelegd op 19% en als volgt opgebouwd:

Periode 2010 – 2015; 16,7% *Gerealiseerd*

Periode 2016 – 2020; 2,3% *Tussentijdse doelen gerealiseerd, echter niet zichtbaar door beschreven veranderingen, waardoor aanpassing van het plan noodzakelijk was*

Voor de kwantitatieve invulling van dit nieuwe energiezorgplan wordt in de komende sub paragrafen per pijler de doelstelling, de verwachte resultaten per scope en het globale tijdsplan beschreven. De detailuitwerking is waar gewenst door de afdelingen zelf uitgewerkt in onder meer vastgoed plannen en specifieke plannen voor mobiliteit en voor operational excellence. De maatregelen zijn tevens aan de hand van bijvoorbeeld de maatregellijst van de SKAO gebenchmarkt voor vergelijking en reflectie ten opzichte van collega's in de branche.

3.2 Pijler 1 – verduurzamen van eigen panden

In 2018 is gestart met de eerste verduurzaming van de eigen panden onder verantwoordelijkheid van Van Dorp Vastgoed. Vanuit milieuwetgeving zijn pandeigenaren verplicht om alle energiebesparende maatregelen uit te voeren die binnen 5 jaar terug te verdienen zijn. Daarnaast is in 2018 door de overheid bepaald dat eind 2023 de energiekwaliteit van kantoorlocaties minimaal label C moet zijn om in bedrijfseconomische toepassing nog als kantoor gebruikt te mogen worden.

Van Dorp legt echter de doelstelling hoger voor haar eigen panden: zij wil in 2023 voor al haar vestigingen een energiesituatie van 100% nul-op-de-meter realiseren. In het vastgoedplan zijn de activiteiten inclusief het tijdsplan en daarbij behorende tussentijdse doelstellingen tot 2024 vastgelegd.

Kwantitatieve doelstelling energiestromen:

Eind 2018 werd in totaal:

- 161.529 Nm³ gas verbruikt voor verwarming van de eigen kantoorpanden.
- 1.400.141 kWh elektra verbruikt voor de bedrijfspanden en activiteiten op de eigen locaties exclusief 34.488 kWh elektra verbruikt voor het laden van de bedrijfsvoertuigen.
- 174 GJ aan stadswarmte verbruikt op één van de eigen locaties.

De doelstelling van Van Dorp in 2023 betekent dat voor alle bovenstaande energiestromen het werkelijk verbruik op jaarbasis is gereduceerd naar nul door reductie van eigen energieverbruik en opwekking van eigen energie.

Dit levert de volgende reducties in CO₂ ten opzichte van de huidige situatie¹:

Scope	Energiestroom	Reductie (in Nm ³ /kWh/GJ)	CO ₂ reductie (in ton CO ₂)	Toelichting
Scope 1	Gasverbruik	161.529 Nm ³	305,3	
Scope 2	Elektraverbruik	1.400.141 kWh 34.488 kWh	0	Van Dorp maakt al gebruik van echte groene elektra volgens de condities van de CO ₂ prestatieladder. Op basis van vergelijking met grijze stroom wordt 931,1 ton CO ₂ gereduceerd.
Scope 2	Stadswarmte	174 GJ	6,3	
Totale reductie t.o.v. footprint 2018			311,6	

¹ Berekening reductie CO₂ op basis van emissiefactoren via www.co2emissiefactoren.nl d.d. 8-7-2019

3.3 Pijler 2 – verduurzamen van de mobiliteit / wagenpark

Al enkele jaren heeft Van Dorp een beleid op verduurzaming van het wagenpark. Gezien de ontwikkelingen in de automobielsector verwacht Van Dorp dat de verdere ontwikkeling van elektrische voertuigen wordt versneld. Al in het vorige energiezorgplan heeft Van Dorp als de doelstelling gesteld dat uiterlijk 2025 haar wagenpark bestaat uit elektrische en/of duurzaam aangedreven voertuigen onder voorbehoud van de noodzakelijke technische ontwikkelingen in de markt. Daarbij wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de toepassing van waterstof, de DGA, de heer H.W. Van Dorp is zelf betrokken bij de waterstof energietransitie.²

Het wagenpark van Van Dorp inclusief Van Galen bestond eind augustus 2019 in totaal uit 788 geregistreerde kentekens, waarbij ca. 10% overlap zit door tijdelijke voertuigen i.v.m. wisseling van leaseauto's.

De totale footprint van de mobiliteit bedroeg eind 2018: 4.931,9 ton CO₂, bestaande uit:

Scope 1	Wagenpark	4.128,8 ton CO ₂
Scope 2	Elektraverbruik – wagenpark	0,0 ton CO ₂
	Zakelijk gebruik privé auto's	285,2 ton CO ₂
	Zakelijk gebruik openbaar vervoer	1,0 ton CO ₂
	Zakelijk vliegverkeer	20,1 ton CO ₂
Scope 3	Woonwerk verkeer	496,8 ton CO ₂

De doelstelling wordt primair gericht op de eigen mobiliteit, waarbij het wagenpark de belangrijkste emissiebron vormt. Wanneer het volledige wagenpark (geel + grijze kentekens) kan worden verduurzaamd is het ultieme potentieel een CO₂ reductie van 4.128,8 ton CO₂ mogelijk. *(gelijkwaardig aan 52,9% van de footprint voor scope 1, 2 en 3 in 2018)*

Om op termijn deze reductie te kunnen realiseren worden voor de termijn tot eind 2024 de volgende acties uitgevoerd:

1) *Autobeleid*

We stimuleren elektrisch rijden voor de gele kentekens (niet voor grijze kentekens, gele bussen, en auto's met geel kenteken van service technici). In november 2017 zijn al de leasebudgetten bij elektrisch rijden verhoogd, is Van Dorp gestopt met dieselauto's en is gratis laden op de zaak mogelijk gemaakt. Ook is ondersteuning beschikbaar van wagenparkbeheer voor het regelen van een laadpaal bij het woonadres van de medewerker.

In de 2^e helft van 2019 wordt het autobeleid van november 2017 herzien en aangescherpt ten aanzien van elektrisch rijden om de impact op het milieu van de mobiliteit verder te reduceren.

2) *Voertuig volg systeem*

In 2019 komt een nieuw voertuig volgsysteem in de grijze kentekens en poolauto's. De grijze kentekens (bussen en geel gekleurde auto's) omvatten 507 voertuigen van de totale vloot.

3) *Reductie leasemaatschappijen*

In 2018 is gestart met een tender voor de selectie van een nieuwe leasemaatschappij. De bedoeling is dat we van elf leasemaatschappijen terug gaan naar één leasemaatschappij. Dit geldt in eerste instantie alleen voor nieuwe voertuigen.

Daarnaast zullen in de loop van 2019 alle brandstofcontracten bij de nieuwe leasemaatschappij onder gebracht worden. Dit vereenvoudigt de rapportage en verhoogt het inzicht in brandstof verbruik per km.

² Voor meer informatie zie o.a. <https://de-maatschappij.nl/nieuws/de-energietransitie-de-splijtzwaam-van-onze-samenleving>

De data van het voertuig volgsysteem zal gecombineerd worden met de tankgegevens waardoor aanvullend inzicht ontstaat van het rijgedrag.

4) Inzicht

Verbeteren inzicht in de energiestromen t.a.v. wagenpark. Uiterlijk eind 2019 heeft iedere vestiging een terugkoppeling ontvangen met een overzicht van het brandstofverbruik en gereden kilometers van de vestigingsvloot & energieverbruik van het pand en ontvangt deze terugkoppeling vervolgens halfjaarlijks.

Uitgangspunten voor berekening van de reductiedoelstellingen

Gemiddeld elke 5 jaar wordt het wagenpark vernieuwd.

Per 30-3-2019 bestond ons wagenpark uit:

- 281 geel kenteken auto's, waaronder
 - 20 poolauto's met geel kenteken voor medewerkers zonder eigen leaseauto
- 507 grijs kenteken auto's
 - 17 poolauto's met grijs kenteken voor medewerkers zonder eigen leaseauto

Totale wagenpark bestaat uit 788 voertuigen. Totaal 37 van de 788 voertuigen zijn dus poolauto's.

Grijs kenteken:

De grijs kenteken voertuigen hadden op moment van de meting eind 1^e kwartaal 2019 gemiddeld een normverbruik CO₂ emissie van 141 gr. CO₂/km.³ 4 99 voertuigen met grijs kenteken hadden een gemiddeld normverbruik emissie hoger dan 141 gr. CO₂/km. Deze voertuigen worden allen volgens plandatum voor het eind van 2019 nog vervangen en zijn niet meegenomen in de reductiedoelstellingen.

Vervangingstabel 1: grijs kenteken voertuigen:

Vervangingsjaar	Aantal voertuigen te vervangen:	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot/km op basis van normverbruik van te vervangen voertuigen met grijze kentekens in vervangingsjaar
datum vervanging niet bekend	33	
⊕ 2017	2	166,0
⊕ 2018	27	172,8
⊕ 2019	70	160,3
⊕ 2020	183	140,8
⊕ 2021	32	140,2
⊕ 2022	66	131,1
⊕ 2023	51	123,0
⊕ 2024	42	127,1
⊕ 2026	1	99,0
Eindtotaal	507	141,2

Van 33 grijs kenteken voertuigen is de geplande einddatum in de registraties niet bekend. De gemiddelde CO₂ uitstoot/ km is bij deze voertuigen ook niet bekend.

Met het nieuwe voertuig volgsysteem voor de grijze kentekens wordt een vermindering van het aantal gereden kilometers en een lager brandstofverbruik/km verwacht door verbeterd inzicht in

³ Bron: leasemaatschappij – gegevens RDW

⁴ Deze en volgende analyses op de pagina's 8, 9 en 10 worden uitgevoerd met behulp van gegevens van het normverbruik en norm CO₂ emissie/km omdat de werkelijke kilometerregistraties nog onvoldoende betrouwbaar zijn.

mobiliteitspatronen en rijgedrag. Op basis van ervaringen in de branche wordt verwacht dat het brandstofverbruik tot 5% kan reduceren door deze maatregelen. Omdat Van Dorp al jaren bezig is maar tegelijkertijd nog niet kwantitatief op deze cijfers kan sturen, is de doelstelling behoudend geformuleerd met 2% reductie eind 2024.

Geel kenteken:

Op moment van de meting eind 1^e kwartaal 2019 bestond het wagenpark uit 281 voertuigen met een geel kenteken. Het autobeleid gericht op het elektrisch rijden voor gele kentekens betreft deze voertuigen.

Vervangingstabel 2: geel kenteken voertuigen:

Vervangingsjaar	Aantal voertuigen te vervangen:	Gemiddelde CO ₂ - uitstoot/km op basis van normverbruik van te vervangen voertuigen met gele kentekens in vervangingsjaar
datum vervanging niet bekend	64	100,5
⊕ 2016	1	159,0
⊕ 2018	5	112,0
⊕ 2019	25	100,7
⊕ 2020	39	88,0
⊕ 2021	30	97,0
⊕ 2022	31	102,3
⊕ 2023	66	80,5
⊕ 2024	20	72,1
Eindtotaal	281	90,5

Omdat binnen Van Dorp Installaties inmiddels al elektrische voertuigen rijden, is een detailanalyse per brandstofsoort gemaakt:

Vervangingstabel 3: detail analyse geel kenteken voertuigen:

Vervangingsjaar	Aantal te vervangen voertuigen naar type brandstof per vervangingsjaar:						Gemiddelde CO ₂ uitstoot / km van de te vervangen voertuigen per brandstofsoort						Totaal te vervangen voertuigen naar type brandstof in vervangingsjaar:	Totaal Gemiddelde CO ₂ - uitstoot/km van te vervangen voertuigen
	Aardgas	Benzine	Brandstof onbekend	Diesel	Elektrisch	Hybride	Aardgas	Benzine	Brandstof onbekend	Diesel	Elektrisch	Hybride		
datum vervanging niet bekend		6	50	5	2	1		129,3		120,8	0,0	27,0	64	100,5
⊕ 2016		1						159,0					1	159,0
⊕ 2018		4		1				118,8		85,0			5	112,0
⊕ 2019	1	14		9		1	88,0	109,8		90,0		82,0	25	100,7
⊕ 2020		16		16	1	6		104,0		92,0	0,0	49,3	39	88,0
⊕ 2021		16		14				107,0		85,6			30	97,0
⊕ 2022		27		2	2			110,1		99,0	0,0		31	102,3
⊕ 2023		47	1		18			110,8	103,0		0,0		66	80,5
⊕ 2024		13			7			110,8			0,0		20	72,1
Eindtotaal	1	144	51	47	30	8	88,0	110,7	103,0	92,9	0,0	50,6	281	90,5

In de vervangingstabel 3 is per brandstofsoort het aantal voertuigen per vervangingsjaar weergegeven. Per vervangingsjaar is tevens weergegeven wat gemiddelde norm CO₂ uitstoot/km per brandstofsoort van de voertuigen is. De totaal kolommen sluiten aan bij vervangingstabel 2.

30 voertuigen blijken al 100% elektrisch. Dit betekent dat het wagenpark bestaat uit 251 voertuigen met geel kenteken die een verbrandingsmotor hebben met gebruik van fossiele brandstof. De reductiedoelstelling wordt dus bepaald op basis van deze 251 voertuigen.

Van 64 geel kenteken voertuigen is de geplande einddatum in de registraties niet bekend. De gemiddelde norm CO₂ uitstoot/ km bedraagt bij deze voertuigen gemiddeld 100,5 gr. CO₂/km. Conform het voorgenomen beleid per september 2019 – alle gele kenteken voertuigen worden 100% elektrisch en/of duurzaam - en met voorbehoud voor de stand der techniek en verkrijgbaarheid zal het wagenpark van elektrische of duurzaam aangedreven voertuigen jaarlijks volgens de vervangingstabellen 2 en 3 stijgen.

Op basis van het voorgenomen beleid (100% elektrisch) en de vervangingsjaren is vervolgens de totale besparing per vervangingsjaar bepaald op basis van de getankte liters brandstof per kenteken in het kalenderjaar 2018. De resultaten zijn weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Reductiedoelstelling geel kenteken voertuigen per vervangingsjaar bij uitvoering voorgenomen reductiebeleid 100% vervanging naar elektrische – duurzaam aangedreven voertuigen:

Vervangingsjaar	Aardgas		Benzine		Diesel		Hybride		Brandstofsoort onbekend		Totaal liters brandstof in 2018	Totaal besparing in ton CO ₂
	liters brandstof in 2018	besparing in ton CO ₂	liters brandstof in 2018	besparing in ton CO ₂	liters brandstof in 2018	besparing in ton CO ₂	liters brandstof in 2018	besparing in ton CO ₂	liters brandstof in 2018	besparing in ton CO ₂		
datum vervanging niet bekend			2.724	7,5	3.118	10,1	259	0,7	4.534	12,4	10.634	30,7
2016			852	2,3							852	2,3
2018			7.325	20,1	1.795	5,8					9.120	25,9
2019	117	0,3	9.957	28,9	14.689	47,4	2.288	6,3			27.051	82,9
2020			28.826	79,0	27.276	88,1	11.370	33,1			67.472	200,1
2021			21.496	58,9	23.983	77,5					45.480	136,4
2022			36.480	101,2	3.041	9,8					39.520	111,0
2023			40.285	111,1					2.399	6,6	42.684	117,7
2024			2.290	6,3							2.290	6,3
Eindtotaal	117	0,3	150.234	415,1	73.902	238,7	13.916	40,0	6.933	19,0	245.102	713,2

In de tabel is per vervangingsjaar en per brandstofsoort de hoeveelheid getankte liters zoals getankt in kalenderjaar 2018 weergegeven. Door volledige vervanging naar 100% reductie wordt daarmee ook de verwachte brandstofbesparing per brandstofsoort en de reductie in ton CO₂ per vervangingsjaar beschreven.

Dit betekent dat eind 2024 251 extra elektrische of duurzaam aangedreven geel kenteken voertuigen zijn opgenomen in het wagenpark. Totaal 35% van het totale wagenpark zijn dan elektrisch aangedreven voertuigen. Deze ca. 251 voertuigen hadden in 2018 een emissie van 713,2 ton CO₂.

Samenvatting resultaten pijler 2:

Dit levert de volgende reducties in CO₂ ten opzichte van de huidige situatie⁵:

Scope	Energiestroom	Reductie (liters)	CO ₂ reductie (in ton CO ₂)	Toelichting
Scope 1	Wagenpark - benzine	150.234	415,1	Brandstofreducties en totale besparing in ton CO ₂ is beschreven in tabel 4.
	Wagenpark – diesel	73.902	238,7	
	Wagenpark – hybride	13.916	40,0	
	Wagenpark – aardgas	117	0,3	
	Wagenpark - onbekend	6.933	19,0	
	Voertuig volgsysteem en inzicht rijgedrag			45,0
Scope 2	Elektraverbruik - laden	42.134 kWh	0,0	Per 2018 heeft VDI al voldoende garanties van oorsprong voor het elektrisch laden van voertuigen. De beoogde reductie is daarom nihil.
Totale reductie t.o.v. footprint 2018			758,2	

⁵ Berekening reductie CO₂ op basis van emissiefactoren via www.co2emissiefactoren.nl d.d. 8-7-2019, brondata en emissie inventaris 2018.

3.4 Pijler 3 – verduurzamen van de operationele activiteiten

In de operationele uitvoering heeft Van Dorp zowel veel invloed op het energieverbruik van de eigen organisatie als ook die van klanten. Door optimaal onderhoud en monitoring van klimaatinstallaties, doordachte goede installatie ontwerpen en het waar mogelijk toepassen van duurzame innovatieve klimaatconcepten is Van Dorp in staat klanten te ondersteunen bij hun energiereductie tot soms meer dan 30% van hun energieverbruik.

Voor deze pijler realiseren we de reductie voornamelijk door minder te reizen, afval te reduceren en een lager energieverbruik en/of lager gebruik van koudemiddelen van klimaatinstallaties bij klanten.

Jaarlijks worden per vestiging minimaal 2 MVO projecten met klanten gerealiseerd. Om deze doelstelling te realiseren en kwantitatief te maken is de doelstelling uitgewerkt in concrete acties onder 6 hoofd onderwerpen:

- Operational excellence
- Vita Connect
- Efficiëntere logistiek en planning
- Project CO₂ reductieplannen
- Ketenganalyse PCM
- Energiebesparing bij klanten

1. *Operational excellence*

Verbeteren van operational excellence is één van de speerpunten in het beleid, tevens opgenomen in het OGSM managementdashboard. De efficiëntie en effectiviteit van de dienstverlening van alle bedrijfsonderdelen wordt verbeterd door werkprocessen en informatiestromen duidelijk, uniform en efficiënt in te richten en focus op efficiënt gebruik van middelen en materialen.

- Integraal jaarplan implementeren en borgen door KAM
- Aantoonbare PDCA cyclus (toetsing middels interne audits door KAM)
- Energie & CO₂ monitor inrichten van Dorp vastgoed, VDI energie en KAM
- MVO criteria meewegen in inkoopproces (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) door inkoop in samenwerking met regio's)
- 2 MVO initiatieven per vestiging
- Delen van kennis over duurzame projecten (aanleveren door vestigingen en afdelingen, delen door MVO vakgroep)

Jaarlijks wordt via Van Dorp ca. 523 ton afval afgevoerd naar verwerkers. Deze afvoer veroorzaakte in 2018 een CO₂ reductie van 502 ton CO₂. De afvalstromen zijn afkomstig uit zowel de eigen operatie, verpakkingsmateriaal vanuit de toeleveranciers als door afvoer van oude installaties van klanten door contractuele verplichtingen. Vanuit rentmeesterschap willen we zorgvuldiger omgaan met grondstoffen en waar mogelijk afvalstromen in samenwerking met de ketenpartners opwaarderen en/of hergebruiken. De mogelijkheden zijn onderzocht in de ketenganalyse afval. In samenwerking met de leveranciersketen zullen in kader van MVI tijdens het inkoopproces afspraken worden gemaakt over afvalreductie en hergebruik van onderdelen en materialen.

De doelstelling is om elk jaar 1% reductie te realiseren op de afvalstromen gerelateerd aan de omzetindex, het aantal FTE en gelijke verhoudingen in de afvalstromen (2018: 0,95 ton CO₂/ton afval).

In kader van het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen brengt de afdeling inkoop momenteel haar volledige inkoopportfolio in kaart. De informatie en analyse wordt ontsloten via een portal – informatie managementsysteem waardoor VDI breed inzicht kan worden verstrekt in het duurzaamheidsbeleid en prestaties van leveranciers tijdens het inkoopproces. Met deze actie wordt ook het inzicht voor de scope 3 emissiestroom Leveranciers, inleners en onderaannemers verbeterd.

Deze ‘digitale’ leverancierskaarten ondersteunen de organisatie in het maken van een meer maatschappelijk verantwoorde inkoop keuze. Per categorie van leveranciers wordt één van de benoemde reductie strategieën beschreven in de scope 3 emissie inventaris gekoppeld aan de categorie. Het inrichten van de portal en verbeteren van de datakwaliteit wordt uiterlijk eind 2020 afgerond.

In 2018 bedroeg de emissie van ingekochte goederen 1.926 ton CO₂. Vanuit de visie van Rentmeesterschap stimuleert Van Dorp ketenleveranciers ook hun verantwoording te nemen en zij verwacht dat leveranciers eveneens hun footprint weten te reduceren. Genormaliseerd aan de inkoopomzet wordt gestreefd naar 1% reductie per jaar vanaf 2020 op basis van de verbeterde datakwaliteit en inzichten die eind 2020 beschikbaar moeten zijn. (2018: 15,3 kg CO₂/ 1000 euro inkoop)

2. *Vita connect*

In 2019 wordt gestart met de invoering van ‘Vita connect’. ‘Vita connect’ is een platform dat alle data uit verschillende bronnen samenbrengt in een helder, real-time overzicht. Het platform automatiseert werkzaamheden en helpt Van Dorp operational excellence te realiseren.

Bij de start van de ontwikkeling van ‘Vita connect’ is ingeschat dat met behulp van het platform in 5 jaar tijd 10% efficiënter kan worden gewerkt. Dit betekent dat bij gelijkblijvend aantal FTE meer onderhouds- en monitoring activiteiten kunnen worden uitgevoerd. In absolute zin betekent de inrichting van ‘Vita connect’ dus geen reductie voor Van Dorp, maar zijn de resultaten wel zichtbaar wanneer de CO₂ per omzet/FTE wordt beoordeeld. Op basis van de omzet in 2018, de CO₂ emissie 2018 en het aantal FTE wordt de CO₂ reductie door efficiënter werken gekwantificeerd. (2018: 23,2 kg CO₂ per 1 miljoen euro omzet /1 FTE)

3. *Efficiëntere logistiek en planning*

In 2017 en 2018 is al ervaring opgedaan met het efficiënter maken van de logistieke bewegingen. Daarnaast zal in 2019 worden gestart in west Nederland met de herverdeling van contracten. Dit wordt gelijktijdig gedaan met de integratie van de vestigingen van Van Dorp en Van Galen. Doel is meer inzicht verkrijgen in de verhouding klanten buiten/binnen de vestigingsregio t.b.v. reductie vervoersbewegingen en reistijd. De effectiviteit van deze maatregel is onderdeel van de mobiliteit en voorzichtig begroot op 2% reductie.

4. *Project CO₂ reductieplan*

Voor alle projecten met gunningsvoordeel volgens de CO₂ prestatieladder wordt standaard in samenwerking met de ketenpartners een globale footprint, een CO₂ reductieplan voor het project opgesteld en de resultaten gecommuniceerd. (algemene normeisen doorlopend van toepassing) De specifieke doelstellingen worden aanvullend beschouwd en zijn niet meegenomen in dit energiezorgplan.

5. *Ketenanalyse PCM*

De ketenanalyse PCM uitvoeren, implementeren en communiceren (gereed eind Q3). Phase Changing Materials (PCM) biedt uitstekende mogelijkheden om energiebesparing te realiseren in klimaatinstallaties. Daarnaast is significant minder koudemiddel noodzakelijk. In samenwerking met opdrachtgevers wil Van Dorp projecten realiseren met PCM waarmee de reductie wordt gerealiseerd ten opzichte van conventionele installaties. De besparing wordt gerelateerd aan de hoeveelheid m² vloeroppervlak van projecten die wordt gerealiseerd met PCM. Met behulp van de ketenanalyse wordt een normering per m² bepaald.

6. *Energiebesparing bij klanten*

Van Dorp wil in kaart brengen welke besparingen worden gerealiseerd in het energieverbruik bij klanten. Hiertoe loopt een ontwikkelingsproject binnen de organisatie. De uitkomsten van dit project zullen in

de komende jaren worden verwerkt in de reductiedoelstellingen zodra de resultaten voldoende kwantitatief en betrouwbaar zijn.

Samenvatting resultaten pijler 3:

Dit levert de volgende reducties in CO₂ ten opzichte van de huidige situatie⁶:

Scope	Energiestroom	Basis 2018	Reductie %	CO ₂ reductie (in ton CO ₂)	Toelichting
Scope 1+2	Vita Connect – efficiënter werken	23,2 kg CO ₂ per 1 miljoen euro omzet /1 FTE	10%	0,0	<p>Reductie wordt bepaald door de efficiency te berekenen op basis van de totale emissie maal de omzet / aantal FTE. (uitgaande van 10% verbetering efficiency in 5 jaar bij gelijkblijvende CO₂ footprint excl. scope ingekochte goederen en diensten en aantal FTE).</p> <p>Berekening 10% efficiency in 5 jaar, basisjaar 2018 met 10% meer omzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omzet 2018 212,2 miljoen) • FTE 2018: 1.195,2 • CO₂ emissie excl. ingekochte goederen en diensten: 5.878,3 ton CO₂ <p>Berekening basis 2018: (5.878,3 / 212,2)/1195,2 = 23,2 kg CO₂ per 1 miljoen euro omzet / 1 FTE</p> <p>10% meer omzet (233,4 miljoen) bij gelijk aantal FTE en CO₂ emissie levert de volgende berekening: (5.878,3 / 233,4)/1195,2 = 21,1 kg CO₂ per 1 miljoen euro omzet / 1 FTE</p> <p>Totale reductie is dan verschil x omzet = 2,1 kg x 233,4 (miljoen) x 1195,2 (FTE) = 587,8 ton CO₂ <i>Omdat deze reductie ook zichtbaar wordt in de reductiedoelstellingen van andere pijlers voor scope 1 en 2 wordt deze reductie niet meegeteld in de totale reductie teneinde dubbeltelling te voorkomen.</i></p>
Scope 3	Afval reductie	Gemiddelde emissie: 0,95 ton CO ₂ / ton afval ⁷	5%	25,0	5% van 525 ton afval met een gemiddelde CO ₂ emissie van 0,95 ton CO ₂ /ton. (1% per jaar)
Scope 3	Toepassing PCM	18 kg CO ₂ reductie/ m ² vloeroppervlak ⁸	10	90,0	Realisatie van 10 projecten (2 projecten per jaar, totaal 5.000 m ²)
Scope 3	MVI: Verlagen footprint ingekochte goederen	15,3 kg CO ₂ / 1000 euro inkoop ⁹	4%	77,1	<p>Gebaseerd op gemiddelde emissie/ 1000 euro inkoop in scope 3 analyse maal inkoopvolume 2018. (1% per jaar vanaf 2021)</p> <p>Berekening: 4% van 15,3 kg x 126. (inkoopvolume 2018: 126 miljoen euro, factor 1.000 voor omzet, van kg naar ton CO₂ factor 1/ 1.000) = 77,1 ton CO₂.¹⁰</p>
Scope 3	Energiebesparing bij klanten				In onderzoeksfase, nog geen reductiedoelstelling bepaald. In de emissie inventaris 2018 is voor deze energiestroom nog geen waarde bekend.
		Totale reductie t.o.v. footprint 2018		192,1	

⁶ Berekening reductie CO₂ op basis van emissiefactoren via www.co2emissiefactoren.nl d.d. 8-7-2019

⁷ Bron: VDI - Analyse Scope 3 'CO₂ emissies' bijlage 1 versie 2.2 oktober 2018

⁸ Voorlopige inschatting o.b.v. cijfers 2018 en ketenanalyse zijn de besparingen conservatief ingeschat op 18 kg CO₂ reductie/ m² vloeroppervlak. 10 projecten, totaal 5.000 m² levert 90 ton CO₂ reductie.

⁹ Bron: VDI - Analyse Scope 3 'CO₂ emissies' bijlage 1 versie 2.2 oktober 2018

¹⁰ De gemiddelde emissie/ 1000 euro inkoopomzet is bepaald in 2017. Activiteiten voor verbetering datakwaliteit zijn in uitvoering. Deze reductiedoelstelling wordt indien nodig aangepast eind 2020 op basis van de betere kwaliteit van de data van deze energiestroom.

3.5 Samenvatting reductiedoelstellingen energiezorgplan 2019-2024

In onderstaande tabel zijn alle reducties per scope en per pijler weergegeven zoals deze zijn beschreven in de resultaat tabel per pijler, aan het eind van elke paragraaf en gerelateerd aan de CO₂ emissie per FTE medewerker.

Tabel 1 Reductiedoelstellingen 2019-2024

	CO ₂ emissie 2018 (totaal in ton)	CO ₂ emissie 2018 (per FTE medewerker ¹¹)	Reductiedoelstelling 2019 – 2024 (totaal in ton)	Emissie aandeel in de footprint van 2018	Reductie percentage	CO ₂ emissie 2024 (per FTE medewerker)
Scope 1	4.437	3,71 ton	1.063,5	56,9%		2,82
<i>Pijler 1 – panden</i>	305,3	0,26	305,3	3,9%	100%	0,0
<i>Pijler 2 – mobiliteit</i>	4.128,8	3,45	758,2	52,9%	18,4%	2,82
<i>Pijler 3 - activiteiten</i>			Geen doelstelling			
Scope 2	312,5	0,26 ton	6,3	4,0%		0,26
<i>Pijler 1 – panden</i>	6,3	0,1	6,3	0,1%	100%	0,0
<i>Pijler 2 – mobiliteit</i>	306,2	0,26	Geen doelstelling	3,9%	0%	0,0
<i>Pijler 3 - activiteiten</i>			Geen doelstelling			
Scope 3	3.055	2,56 ton	192,1	39,1%		1,98
<i>Pijler 1 – panden</i>			Geen doelstelling			
<i>Pijler 2 – mobiliteit</i>			Geen doelstelling			
<i>Pijler 3 – activiteiten</i>	3.055	2,56	192,1	39,1%		1,98
• Inkoop	1.926,1	1,61	77,1	24,7%	4%	1,55
• Afval	502,1	0,42	25,0	6,4%	5%	0,40
• PCM ¹²			90,0			
• Energiebesparing bij klanten			Nader te bepalen			
	CO ₂ emissie in 2018	CO ₂ emissie 2018 (per FTE medewerker)	Reductiedoelstelling 2019-2024	Emissie aandeel in de footprint van 2018	Percentage reductie	CO ₂ emissie 2024 (per FTE medewerker)
Scope 1	4.437	3,71 ton	1.063,5 ton	56,9%	24,0%	2,82 ton
Scope 2	312,5	0,27 ton	6,3 ton	4,0%	2,0%	0,26 ton
Scope 3	3.055	2,56 ton	192,1 ton	39,1%	22,5%	1,98 ton
Scope 1 +2	4.749	3,98 ton	1.069,8 ton	60,9%	22,5%	3,08 ton
Totaal scope 1+2+3	7.805	6,54 ton	1.261,9 ton	39,5%	22,5%	5,06 ton

¹¹ Bron: emissieboek. FTE 2018: 1.195,2

¹² In de emissie inventaris 2018 zijn de emissies van installaties bij klanten nog niet gekwantificeerd. Derhalve zijn de reducties voor PCM en energiebesparing bij klanten niet relatief te koppelen aan de CO₂ emissie 2018/ medewerker

3.6 Genomen maatregelen

Om de reductiedoelstellingen te realiseren zijn in de afgelopen periode diverse maatregelen genomen:

- De overstap op groene energie. De groene stroom wordt opgewekt m.b.v. windenergie. Het groene gas is 'bosgecompenseerd' gas, d.w.z. gecompenseerd d.m.v. de bescherming, verwerving en aanplant van nieuwe bosgebieden in het Amazonegebied.
- Van Dorp compenseert al ca. 3.000 ton CO₂ met haar projecten in Uganda. Dit wordt gedaan met circa 110 hectare houtplantage, genoeg voor de compensatie van de activiteiten van 750 medewerkers. De komende jaren gaat Van Dorp nog eens 100 hectare aanplanten en we streven ernaar om uiteindelijk als Van Dorp Groep geheel CO₂-neutraal te zijn.
- Bij het vervangen van het wagenpark is bij voorkeur gewerkt met het volgende principe; elektrisch, hybride, aardgas, label A (in die volgorde).
- Via nieuwsbrieven en toolboxmeetings is er met de medewerkers gecommuniceerd over energieverbruik, brandstofverbruik en milieubelasting.
- Er zijn interne audits uitgevoerd op het gebied van milieu i.v.m. de implementatie van het milieumanagementsysteem ISO 14001.
- Er zijn energie audits uitgevoerd om het energieverbruik in de panden en de energiebesparende mogelijkheden te inventariseren. Deze zijn omschreven in de directiebeoordelingen van de vestigingen.
- Er zijn energiebesparende maatregelen uitgevoerd, o.a. toepassing bewegingsmelders op de verlichting, pv-cellen, warmtepompinstallaties en de eerste toepassing van Phase Change Materials (PCM) in koelpanelen als pilot.
- Voor het efficiënter inplannen van storing- en servicebezoeken, zijn er beeldschermen op diverse TB afdelingen gemonteerd waardoor snel en eenvoudig, de dichtstbijzijnde monteur te lokaliseren is.
- De CO₂ emissies per vestiging wordt periodiek gemonitord. Hierdoor is het duidelijk voor de vestigingen of zij onder of boven het gemiddelde scoren en of zij voldoen aan de gestelde reductiedoelstellingen.

3.7 Te nemen maatregelen op hoofdlijnen

Vanuit onze visie en doelstellingen neemt Van Dorp dus maatregelen vanuit de drie pijlers:

- Eigen panden
- Mobiliteit
- Operationele activiteiten met impact voor de eigen organisatie en verlaging van de milieu impact bij klanten (energie- CO₂ emissie en grondstofverbruik)

Van Dorp:

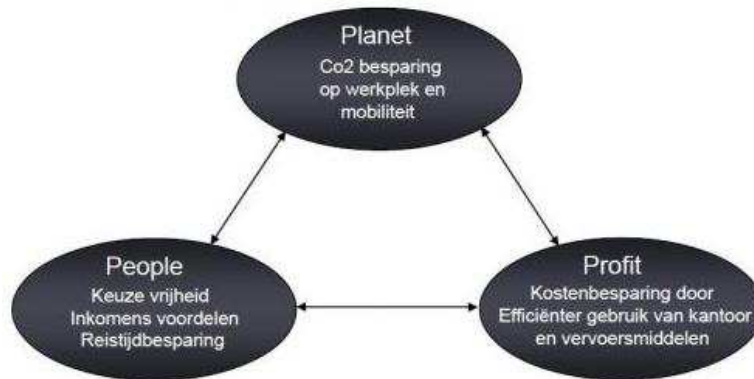
- verduurzaamt haar eigen panden,
- verduurzaamt haar wagenpark en vermindert haar mobiliteit waar Van Dorp deze omvang kan beïnvloeden en verminderen
- en werkt in samenwerking met haar keten aan operational excellence in combinatie met maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) en duurzame ontwerpen.

Continue aandacht voor bewustwording blijft daarbij een speerpunt. De medewerkers houden we bewust van hun persoonlijke invloed op het energieverbruik, het brandstofverbruik en de daarmee gepaard gaande CO₂ emissie door frequent hierover communiceren in toolboxmeetings, tijdens bijeenkomsten en bij MT en DT vergaderingen. Zo dragen we met elkaar de visie van rentmeesterschap uit.

3.8 Eindresultaat

Het uiteindelijke resultaat van onze gezamenlijke inspanning moet leiden tot bewustwording bij alle medewerkers, het behalen van de beoogde energie en CO₂ emissiereductie en het verlagen van onze milieu impact tot een CO₂ neutrale onderneming. De voordelen zijn legio en dragen bij aan de duurzame ontwikkeling van Van Dorp.

We laten de wereld een beetje beter achter dan we hem hebben gekregen, ons rentmeesterschap!

4 Actieplan: Energie en CO₂ reductiemaatregelen

	periode	Door	Aandeel in scope en totale reductie	Reductie doelstelling 2024 ten opzichte van 2018
Scope 1 Directe emissie			56,9%	24,0%
Pijler 1: Energieverbruik panden				
Vergroten energiebewustzijn medewerkers door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.	3,9%	100%
Installaties optimaliseren en toepassen duurzamere componenten en installaties in eigen panden voor het bereiken van NOM (nul-op-de-meter) situatie voor de eigen panden eind 2023	2023	VD Vastgoed/ Vestigingen		
Met het energiemanagementsysteem de energiestromen van de panden monitoren, waarna d.m.v. benchmarking de verschillen in beeld worden gebracht en waar mogelijk aangepast	2x p/jr	DC / Vest.		
Pijler 2: Energieverbruik wagenpark				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.	52,9%	18,4%
Monitoren brandstofgebruik en gereden kilometers - Reductie aantal leasemaatschappijen	2x p/jr	DC / Vest.		
Efficiënter omgaan met logistiek en planning (TB en projecten): - Implementatie voertuig volgsysteem - Implementatie Vita Connect	continu	Vestigingen		
Uitbreiden van het aandeel elektrische of duurzaam aangedreven auto's tot 281 voertuigen eind 2024 conform mobiliteitsbeleid.	2024	Inkoop/Directie		
Pijler 3: Operationele activiteiten				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.		
Verhogen operational excellence: efficiënter werken in combinatie met Vita-connect	2019	DC / Vest.		

	periode	Door	Aandeel in scope en totale reductie	Reductie doelstelling 2024 ten opzichte van 2018
Scope 2 Indirecte emissie			4,0%	2,0%
Pijler 1: Energieverbruik panden				
Vergroten energiebewustzijn medewerkers door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.	0,1%	100%
Installaties optimaliseren en toepassen duurzamere componenten en installaties in eigen panden voor het bereiken van NOM (nul-op-de-meter) situatie voor alle eigen panden eind 2023	continu	VDI Energie / Vestigingen		
m.b.v. het energiemanagementsysteem de energiestromen van de panden monitoren, waarna d.m.v. benchmarking de verschillen in beeld worden gebracht en waar mogelijk aangepast	2x p/jr	DC / Vest.		
Pijler 2: Energieverbruik mobiliteit (zakelijk verkeer met privé auto, OV en vliegtuig)				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.	3,9%	Geen doelstelling
Monitoren brandstofgebruik en gereden kilometers	2x p/jr	DC / Vest.		
Efficiënter omgaan met logistiek en planning. Verminderen kilometers mobiliteit. - Implementatie Vita Connect	continu	Allen		
Pijler 3: Operationele activiteiten				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.		Geen doelstelling
Verhogen operational excellence: efficiënter werken in combinatie met Vita-connect	2019	DC / Vest.		
Groene stroom – voorwaarde voor besparingsmaatregelen				
Echte groene stroom windenergie blijven toepassen volgens condities CO ₂ prestatieladder (2018: 100% groene stroom voor zowel locaties als elektraverbruik laadpalen voertuigen)	Continu	DC	0%	100%

	periode	Door	Aandeel in scope en totale reductie	Reductie doelstelling 2024 ten opzichte van 2018
Scope 3 Indirecte overige emissie			39,1%	22,5%
Bewustwording				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.		
Pijler 1: Energieverbruik panden				
Waterverbruik				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake watergebruik door hier op gezette tijden over te communiceren.	periodiek	DC / Vest.	0%	Geen doelstelling
Pijler 2: Energieverbruik mobiliteit (Woonwerkverkeer)				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake brandstofgebruik en CO ₂ emissie door hier periodiek over te communiceren via toolboxmeetings, bijeenkomsten, MT en DT vergaderingen.	periodiek	DC / Vest.	6,4% ¹³	Geen doelstelling
Pijler 3: Operationele activiteiten				
Leveranciers en onderaannemers				
MVI: verlagen footprint ingekochte goederen in overleg met ketenpartners	Periodiek, jaarlijks	DC / inkoop / vest.	24,7%	4%
Afval				
Vergroten bewustwording medewerkers inzake milieubelasting door hier op gezette tijden over te communiceren.	periodiek	DC / Vest.	6,4%	5%
Afvalstromen en -scheiding waar significant structureel meenemen in commerciële besluitvorming gericht op reductie van de afvalstromen en/of hergebruik/ recycling van materialen	Continu	Vest./ commercie		
MVI: reductie afvalstromen in overleg met ketenpartners	1x p/jr	DC / Directie		
Energieverbruik – koelmiddelen klantinstallaties				
Verlagen van het energieverbruik bij installaties van klanten in maincontracten met multi disciplinaire inzet	continu	Vest.		90 ton CO ₂
Realiseren van minimaal 2 projecten met PCM plafonds per jaar Verduurzaming van panden bij klanten: minimaal 2 MVO projecten per vestiging per jaar	Jaarlijks	Vest. / Commercie		
Reductie Scope 1-2-3 Totaal			100%	22,5%

¹³ Aandeel in de footprint 2018